

Riigikogu õiguskomisjoni istungi protokoll nr 204

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 19. november 2018

Algus 11.15, lõpp 12.50

Juhataja: Jaanus Karilaid

Protokollija: Tiina Kärсна

Võtsid osa: Uno Kaskpeit, Hardi Volmer, Külliki Kübarsepp, Mati Raidma, Raivo Aeg, Toomas Paur, Urve Tiidus, Carina Rikart (nõunik), Linnar Liivamägi (nõunik), Raini Laide (nõunik-sekretariaadijuhataja)

Puudusid: Olga Ivanova, Toomas Vitsut ja Vilja Toomast

Kutsutud: RAB Analüüsitalituse juhataja perioodil 2004 - 2013 Aivar Orukask (2. päevakorrapunkti juures) ja Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna juhataja Veiko Kommusaar ning õigusnõunik Henry Timberg (3. päevakorrapunkti juures)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Rahapesu tõkestamise teemaline ärakuulamine.
3. Abipolitseiniku seaduse muutmise seaduse eelnõu (631 SE II)
4. Muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Õiguskomisjoni päevakord Riigikogu täiskogu VIII istungjärgu 9 töönädalal (19.11. – 22.11. 2018)

Esmaspäev 19.11.2018 kell 11:15

- Õiguskomisjoni töönädala päevakorra kinnitamine.
- Rahapesu tõkestamise teemaline ärakuulamine
- 631 SE Riigikogu liikmete algatatud abipolitseiniku seaduse muutmise seaduse eelnõu ettevalmistamine teiseks lugemiseks.
- Muud küsimused

Teisipäev 20.11.2018 kell 14:00

- 642 SE Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seadus (terrorismivastase võitluse direktiivi ülevõtmine) eelnõu ettevalmistamine teiseks lugemiseks.
- Arutelu PPA võimekusest lähiaastatel.

Neljapäeval 22.11.2018 istungit ei toimu

Külliki Kübarsepp oli seisukohal, et eelnõu 631 SE menetlemisel tuleks järgida etteantud ajakava ning uusi muudatusettepanekuid ei peaks esitama kohe peale seda, kui põhjalik muudatusettepanekute arutelu on just toimunud.

Raini Laide selgitas, et eelnõu vastutav nõunik on pidanud vajalikuks teha mõned tehnilised täpsustused.

Otsustati:

1.1 Kinnitada nädala töökava (konsensus - Hardi Volmer, Jaanus Karilaid, Külliki Kübarsepp, Mati Raidma, Raivo Aeg, Toomas Paur, Uno Kaskpeit, Urve Tiidus).

2. Rahapesu tõkestamise teemaline ärakuulamine.

Aivar Orukask andis komisjonile ülevaate oma tööst Rahapesu andmebüroos (RAB), kus ta alustas teenistust aastal 2000.

Ta selgitas, et rahapesu uurimine nõuab põhjalikku süvenemist. Tuleb mõista, kas tegemist on tavapärase majandustegevuse või rahapesuga.

Aastal 2000 kontrollis 4 töötajaga RAB, sisuliselt seda, kas saabunud teade vastab kuriteo tunnustele. Usaldati pangast saabunud infot.

Orukask märkis, et rahapesu uurimine nõuab erinevate asutuste vahelist head koostööd, kuid tema arvates oleks see võinud olla parem. Samuti on tähtis rahvusvaheline koostöö. Ta kirjeldas mitme kaasuse näitel, kuidas ta teiste riikidega koostööd tegi ning informatsiooni kogus. Samuti kinnitas ta, et informeeris Finantsinspektsiooni (FI) sellest, et Eesti pankades avatakse kontosid, millel liikuva raha päritolu on kuritegelik. Orukask ei nõustunud väitega, et rahapesu on vaid Danske probleem. Tema hinnangul on sellega puutumus olnud kõigil Eestis tegutsevatel pankadel.

Ta juhtis tähelepanu, et pank ei tegele rahapesuga, kuid pangas võivad töötada isikud, kes sellele kaasa aitavad. Kuidas sellised isikud panka tööle saavad ja kuidas nende üle kontrolli teostatakse, on eraldi probleem. Rahapesule aitasid pankades kaasa vene keelt kõnelevad isikud, sest nõudlus oli venekeelse teeninduse järele. See oli tema hinnangul ka põhjus, miks kasutati just Eesti pankasid, mitte aga näiteks Soome või Leedu omi, kus venekeelset teenindust ei võimaldata.

Orukask märkis, et eelkõige oli probleeme nende juhtumite uurimisega, mis olid seotud vene rahaga. Siseriiklike ja teiste riikidega seotud kaasused lahendati. Koostöö Vene poolega toimus aktiivselt kuni aastani 2007.

Vastates küsimusele, kas FI oleks saanud peatada Danske panga litsentsi, selgitas ta, et FI teostas Danske üle järelevalvet.

Orukask märkis, et peale 2007. aasta seadusemuudatust oli pangal tunduvalt suuremad õigused rahapesu tõkestada kui FI-l ja RAB-il. Ta viitas ka kohtulahendile, mis ütleb, et raha, mille päritolu pole teada võib arestida seni, kui raha päritolu on tuvastatud.

Jaanus Karilaid tundis huvi, kas RAB-ilt on küsitud sisendit Vabariigi Valitsuse juurde loodud rahapesu vastase võitluse komisjonilt?

Aivar Orukask vastas, et ta ei oska seda öelda, sest poliitikutega suhtles RAB-i juht. Tema RAB-is töötamise ajal juhtisid asutust Arnold Tenusaar, Raul Vahtra ja Aivar Paul.

Jaanus Karilaid märkis, et FI värbab endale töötajaid ka pankadest. Ta küsis, kas see võib mõjutada FI järelevalvet pankade suhtes?

Aivar Orukask märkis, et Eestis pole piisavalt vajalike oskustega inimesi.

Tema hinnangul peaksid asutusi juhtima elutargad inimesed, mitte kogenematud noored.

Probleemi nägi ta ka selles, et politseinik ei pea esitama majanduslike huvide deklaratsiooni (MHD), mistõttu puudub ülevaade, teenistuja laenude kohta. Suur laenukoormus aga võib mõjutab pankadega seotud otsuste tegemist.

Jaanus Karilaid lisas, et ka kolme FI juhatuse liikme MHD-ga pole võimalik tutvuda.

Aivar Orukask oli seisukohal, et õiguslik raamistik on olnud täiesti piisav ja see on andnud võimaluse rahapesu juhtumite uurimiseks. Küsimus on pigem selles, kuidas seadusi täidetakse ja milliseid otsuseid langetatakse.

Otsustati:

2.1 Võtta teadmiseks (konsensus - Hardi Volmer, Jaanus Karilaid, Külliki Kübarsepp, Raivo Aeg, Toomas Paur, Uno Kaskpeit).

3. Abipolitseiniku seaduse muutmise seaduse eelnõu (631 SE II)

Carina Rikart märkis, et komisjonis on räägitud iseseisva pädevusega abipolitseiniku õigusest peatada sõiduk. Ta juhtis tähelepanu, et tegemist on üldise meetmega ning antud juhul on küsimus, kuidas see sõnastada seaduses. Ta juhtis tähelepanu, et iseseisva pädevusega abipolitseinikul on kehtiva õiguse kohaselt õigus teostada järelevalvet avalikus kohas käitumise nõuete üle. Ta küsis, kas nii nagu APoS § 3 lg 1 tõlgendatakse laiendavalt, ei võiks laiendavalt tõlgendada ka avalikus kohas käitumise nõuete üle järelevalve teostamist? Ta lisas, et on erinevus, kas lisada sõiduki peatamise õigus kui täiendav meede või muuta abipolitseiniku pädevust, lisades liiklusjärelevalve teostamise pädevuse.

Henry Timbergi sõnul oli eesmärk anda iseseisva pädevusega abipolitseinikule õigus peatada sõiduk liiklusnõuete rikkumise korral. Et politseiametnik, abipolitseinik või muu korrakaitseorgan saaks seda korrakaitsealist erimeedet rakendada, peab tal olema õigus teostada liiklusjärelevalvet. Sõiduki peatamise erivolituse andmine eeldab, et me laiendame iseseisva pädevusega abipolitseiniku tegutsemispädevust. Hetkel on tal pädevus teha järelevalvet ainult avalikus kohas käitumise üldnõuete üle või juhtudel, kui esineb vahetu kõrgendatud oht avalikule korrale. Liiklusjärelevalve pädevust iseseisva pädevusega abipolitseinikul praegu ei

ole. Timbergi hinnangul ei piisa, kui iseseisva pädevusega abipolitseinikul on õigus teostada järelevalvet avalikus kohas käitumise nõuete üle.

Jaanus Karilaid küsis, kas siseministeeriumi hinnangul võib muudatuse jätta tegemata?

Veiko Kommusaar ütles, et heakskiidetud sõnastus annab iseseisva pädevusega abipolitseinikule õiguse teostada liiklusjärelevalvet ulatuses, mida politseiametnik talle ülesandena on ette näinud.

Carina Rikart juhtis tähelepanu, et liiklusjärelevalve teostamine liiklusseaduse mõttes on laiem, kui sõiduki peatamine. Ehk sellisel juhul võib iseseisva pädevusega abipolitseinik täita politsei ülesandel ka teisi liikluse järelevalve ülesandeid.

Veiko Kommusaar selgitas, et liikluse järelevalve raames jälgitakse, kas liiklejad täidavad reegleid.

Jaanus Karilaid sõnas komisjon ei muuda juba heakskiidetud sõnastust.

Carina Rikart juhtis tähelepanu, et tulirelva alaliigi erikoolituse puhul pole välja toodud koolituse mahtu.

Veiko Kommusaar märkis, et abipolitseinikul on õigus oma teenistusülesannete täitmisel kasutada püstolit ja revolvrit eeldusel, et ta on läbinud vastava koolituse. Juhul kui PPA leiab, et abipolitseinik võiks teenistusülesannete täitmisel vajada muud tüüpi relva, siis täiendava koolituse viib läbi ja kontrollib abipolitseiniku oskusi PPA. Viite koolituse mahule võiks tema hinnangul jätta välja, sest mahust olulisem on selle eesmärk.

Komisjon kiitis ettepaneku heaks järgmise täiendusega:

12. Eelnõus teha järgmised muudatused:

1) jätta eelnõust välja punkt 7 järgmises sõnastuses:

„7) paragrahvi 32 lõike 3 punkti 3 täiendatakse punktiga 3¹ järgmises sõnastuses:

„(3¹) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud ametniku eelneval loal ja vastava tüübikoolituse läbimisel teisi liiki tulirelvi.“;

2) eelnõu § 1 täiendada uue punktiga 8¹ järgmises sõnastuses:

„8¹) paragrahvi 32 täiendatakse lõikega 4¹ järgmises sõnastuses:

„(4¹) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud ametniku eelneval loal ja vastava tulirelva alaliigi erikoolituse läbimisel on abipolitseinikule lubatud lisaks käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 3 sätestatud tulirelva alaliikidele muud politsei tulirelva alaliigid, kui see on erakorraliselt vajalik vahetu kõrgendatud ohu tõrjumiseks ja abistatava politseiametniku vahetul korraldusel.“;

Selgitus: Seaduse § 32 täiendamise lõikega 4¹ võimaldaks abipolitseinikel, kes tegutsevad koos vahetult abistatava politseiametnikuga, kasutada lisaks püstolile ja revolvrile ka muid politsei tulirelvi. Sellise võimaluse saab abipolitseinik vaid juhul, kui vastava tulirelva kasutamist on eelnevalt lubanud PPA peadirektor või tema volitatud isik ja abipolitseinikul on läbitud vastava relva alaliigi koolituse. Samuti on sätestatud, et tegemist peab olema juhtumiga, kus vastava tulirelva kasutamine on põhjendatud erakorralise vajadusega tõrjuda vahetut kõrgendatud ohtu ja relva kasutamise korralduse annab abipolitseinikule teda vahetult abistatav politseiametnik.

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus - Hardi Volmer, Jaanus Karilaid, Külliki Kübarsepp, Raivo Aeg, Toomas Paur, Uno Kaskpeit).

4. Muud küsimused

Jaanus Karilaid andis teada, et rohkem ära kuulamisi seoses Danske panga ja rahapesu vastase võitlusega kavas ei ole ja toimunud kohtumistest valmib kokkuvõtte detsembri keskel. Kui komisjoni liikmed soovivad teha omapoolseid ettepanekuid kokkuvõttes kajastatava kohta, siis sellekohaseid e-kirju ootab komisjoni esimees 10 päeva jooksul.

Karilaid lisas, et selgitusi olid valmis andma kõik peale A. Ansipi ning tema hinnangul on komisjon saanud piisavalt palju informatsiooni, mille pinnalt teha ettepanekuid tulevikuks.

Toomas Paur tegi ettepaneku, et komisjon võiks ära kuulata ka Aivar Rehe.

Jaanus Karilaid selgitas, et hr Rehe väitel ei anna ta ühtegi kommentaari.

(allkirjastatud digitaalselt)
Jaanus Karilaid
Juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Tiina Kärсна
Protokollija